

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ
ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

УДК 378.147

*Георгій Білоненко, Іван Касілов,
Євген Корольков*

**ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА ЗІ СТУДЕНТАМИ ОРКЕСТРОВОЇ СЕКЦІЇ НА
ФАКУЛЬТЕТІ МИСТЕЦТВ У КЛАСІ ОСНОВНОГО ТА ДОДАТКОВОГО
МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ**

Білоненко Г. О. Касілов І. А., Корольков Є. С. Індивідуальна робота зі студентами оркестрової секції на факультеті мистецтв у класі основного та додаткового музичних інструментів.

У статті розглянуто основні проблемні питання, які стосуються планування й організації навчального процесу під час проведення індивідуальних занять з основного та додаткового інструментів. Визначено та встановлено методичні шляхи щодо розв'язання проблемних ситуацій, які виникають під час засвоєння інструментальних дисциплін.

Ключові слова: основний музичний інструмент, додатковий музичний інструмент, індивідуальна робота, агогіка, фразування, інтерпретація.

Белоненко Г. О., Касилов И. А. Корольков Е. С. Индивидуальная работа со студентами оркестровой секции на факультете искусств в классе основного и дополнительного музыкальных инструментов.

В статье рассмотрены основные проблемные вопросы, которые касаются планирования и организации учебного процесса во время проведения индивидуальных занятий по основному и дополнительному инструментах. Определены и установлены методические пути разрешения проблемных ситуаций, которые возникают во время обучения инструментальным дисциплинам.

Ключевые слова: основной музыкальный инструмент, дополнительный музыкальный инструмент, индивидуальная работа, агогика, фразировка, интерпретация.

Bilonenko H. O., Kasilov I. A., Korolkov Ye. S. Individual work with students of orchestral section at the faculty of arts in the class of principal and additional music instruments.

The article discusses key issues concerning the planning and organization of the educational process during the individual lessons by principal and additional music instrument. The text considers a various educational aspects, which will be introduced for improvement of modern education in the conditions of study this discipline in further.

The content of this paper deals with the essence of its conception in the conditions of studying at the Art faculty in higher educational institutions.

The article considers main problems, which influence the quality of professional training of future music art teachers in Ukraine.

The aim of this article is to define and decide common tasks, related to the development of professional approach to main questions, concerning the individual training to instrumental-performing activity into the orchestra, ensemble and solo at the Art faculty.

The subject of the paper is to present the importance of this study for future music art teachers and professional music training in general.

The article begins with short discussion of certain problems in the field of professional instrumental-performing activity. Authors of this paper explain the main methodical approaches, which will needed for mutual work in pedagogical activity between the students and teachers at the class of principal and additional music instruments.

Methodological solutions of problematic situations that appear during the development of

instrumental disciplines, such as: formation of professional skills of playing the music instrument, development of professional approach to the playing at the folk-instrumental ensemble and orchestra are defined and established.

It should be emphasized that main problems of professional readiness will depend on the level of following conceptions, such as: analysis of musical forms, interpretation of music piece in the process of performance, interrelation and interdependence between the different kinds of artistic activity for improvement of professional readiness results.

Key words: principal music instrument, additional music instrument, individual work, agogics, phrasing, interpretation, ensemble, orchestra of folk instruments, learning process, orchestral section.

Індивідуальна робота викладача зі студентами факультету мистецтв є основним складником усебічного розвитку творчих особистостей у вищій школі, яка передбачає поступове засвоєння знань із предметів психолого-педагогічного і фахового циклів. Запропонована Болонською системою кредитно-модульна технологія, яка базується на основі індивідуальної та самостійної форм роботи студентів, уможливує опанування навчального матеріалу з урахуванням особистих психологічних і фізичних характеристик студента, а також підвищення продуктивності та показників результату за рахунок розвитку в них творчої ініціативи.

На основі аналізу наукових досліджень, які відображають проблеми організації навчального процесу під час викладання дисциплін з основного та додаткового інструментів на факультеті мистецтв, ми можемо спостерігати, що окреслені питання щодо професійної інструментальної підготовки відображені в роботах відомих авторів (Л. Арчажнікова, Н. Гуральник, Л. Гусейнова, М. Давидов, А. Душний, В. Лапченко, В. Лебедев, Н. Мозгалова, О. Паньков, Т. Пляченко, М. Шумський).

Водночас зазначимо, що потребують розгляду деякі проблемні питання, які вимагають більш детального підходу до організації проведення індивідуальної роботи, яка стосується освоєння основного й додаткового інструментів. Для визначення порушеної проблеми необхідно розглянути змістову сутність самого поняття індивідуальної роботи.

Індивідуальна робота – форма організації навчального процесу, яка забезпечує реалізацію творчих можливостей студента через індивідуально спрямований розвиток здібностей, науково-дослідну роботу і творчу діяльність [8].

З огляду на викладене вище слід зазначити, що індивідуальна робота відповідає за якісний процес формування особистості студента, тобто його індивідуальності, надає змогу враховувати темпи роботи з кожним студентом, його підготовленість, створює можливості для диференціації завдань, контролю й оцінювання результатів, забезпечує відносну самостійність, що і є головною метою навчально-виховної роботи в умовах педагогічної освіти. У такий спосіб виникає необхідність у формуванні чіткої системи методичних заходів, які будуть спрямовані на розв'язання поставлених творчих завдань.

Мета статті – розроблення та надання чіткої систематизації методичних заходів, які допоможуть розв'язати основні проблемні питання щодо організації індивідуальних занять у класі основного та додаткового інструментів.

Одним із ключових завдань, поставлених перед учителями музичного мистецтва в середніх загальноосвітніх школах і школах естетичного виховання, є готовність до класної й позакласної форм роботи викладача, яка цілком залежить від професійного рівня оволодіння музичними інструментами. Сучасна структура заняття з музичного мистецтва передбачає такі види діяльності, як слухання музики, гра на музичних інструментах, акомпанування на інструменті під час сольного вокального або хорового виконання програмних творів. Перераховані види музичної діяльності потребують від учителя музичного мистецтва високого рівня у професійному володінні музичним інструментом. Тому слід зазначити, що основним завданням під час навчання на факультеті мистецтв є надання базових теоретичних знань та набуття практичних навичок з дисциплін основного та додаткового музичних

інструментів, які будуть сприяти формуванню майбутнього вчителя музичного мистецтва для роботи в системі загальноосвітніх і позашкільних закладів України.

Слід зазначити, що у процесі вивчення дисциплін з основного та додаткового інструментів ми маємо звернути увагу на те, що цей процес складається з двох важливих компонентів, які відповідають за результативність підготовки майбутнього фахівця, а саме:

- *формування навичок сольного виконання на музичному інструменті;*
- *формування навичок ансамблевої гри та гри в оркестрі народних інструментів.*

Говорячи про загальні умови навчання, треба зацентувати на такому важливому моменті, як довшівська музична підготовка студента. На факультет мистецтв вступають студенти з різним рівнем музичної підготовки, а саме: після педагогічних коледжів, музичних училищ, культурно-просвітницьких училищ, а також випускники загальноосвітніх шкіл, які паралельно навчалися в музичних школах або не мають початкової музичної освіти. Отже, в деяких випадках володіння музичним інструментом треба розпочинати з самого початку. Важливою формою роботи в розв'язанні окресленої проблеми є *індивідуальна робота*, яка надасть змогу займатися зі студентами на тому рівні, який забезпечить їх подальший розвиток. Розпочинати роботу зі студентами, які не мають початкової освіти, слід за таким планом: *ознайомлення з нотною грамотою під керівництвом викладача з подальшим вивченням елементарної музичної теорії; ознайомлення з початковим музичним репертуаром оригінального характеру, який був написаний для цього інструменту.*

У процесі вивчення музичної грамоти, після того як студент навчився орієнтуватися в нотному записі, доречно треба впроваджувати такий вид діяльності як *читання нот з аркуша*. Доцільність такого підходу полягає в тому, що процес розвитку уваги та сприйняття буде формуватися значно швидше.

Доволі ефективним методом роботи зі студентами, які не мають базової музичної підготовки, є *індивідуальна робота в мікрогрупах по 2–3 студенти*, коли вони навчаються за однаковою навчальною програмою, і потім, у процесі вивчення пропонується виконання цієї програми по черзі. У таких умовах студенти вчать аналізувати виконання один одного, а також встановлювати зв'язки між перевагами й недоліками у своїй роботі.

Після засвоєння необхідних знань з елементарної музичної теорії, читання нот з аркуша й набуття початкових навичок сольного виконання на музичному інструменті студентів необхідно залучати до *колективних видів музичної діяльності*, таких, як гра у складі інструментального ансамблю та в оркестрі народних інструментів. Готовність до таких видів колективної діяльності визначається *загальною готовністю* самого студента до виконання окремої ансамблевої або оркестрової партії, яку він буде виконувати самостійно. У разі виникнення деяких труднощів під час виконання оркестрової або ансамблевої партії студенту слід надати необхідну методичну допомогу окремо, у формі індивідуальної роботи на консультаціях, установлених згідно із штатним розкладом.

Для більш доцільного та чіткого розуміння студентами змісту музичних творів доречним буде *використання аудіо- та відеозаписів* аналізованих творів у виконанні відомих музикантів-солістів та провідних колективів. Такий вид діяльності буде позитивно впливати на формування уявлень щодо еталонного звучання твору, який треба вивчити.

Плануючи роботу зі студентами, які мають необхідну базову музичну підготовку на рівні музичних шкіл, музичних коледжів і училищ, коледжів культури та мистецтв, педагогічних училищ, варто наголосити на тому, що у процесі індивідуальної роботи варто застосовувати більш складні види музичної діяльності, а саме: *роботу над складними епізодами музичного твору; роботу над агогікою, фразуванням та інтерпретацією музичних творів; порівняльний аналіз музичного з іншими видами мистецтва.*

Робота над складними епізодами музичного твору передбачає поступовий поетапний підхід, який базується на визначенні найбільш складних моментів технічного характеру в тексті музичного твору, а також вибір викладачем необхідних методів та прийомів роботи для розв'язання поставлених задач. Звертаючи увагу на проблемні епізоди твору, необхідно

також розвивати самостійну пошукову діяльність студента, надавати необхідні методичні знання з питань оволодіння різними видами техніки під час виконання на основному й додатковому музичних інструментах, сприяти розвитку логічного і творчого підходу щодо змісту музичного твору.

Робота над агогікою, фразуванням та інтерпретацією проводиться на тій стадії вивчення музичного твору, коли стає цілком зрозумілою загальна картина щодо питань музичної форми, логіки інтонаційної побудови музичного матеріалу, характеру виконання стилевих жанрових особливостей. Для більш детального розгляду питання слід з'ясувати, як ми розуміємо зміст означених понять.

Агогіка – [гр.] один з елементів виражального виконання музичного твору, який супроводжується невеликим відхиленням від заданого темпу (прискорення або уповільнення) [4, с. 22].

Агогіка широко використовується у творчості композиторів-романтиків ХІХ століття, таких, *наприклад*, як Р. Вагнер, Ф. Шопен, Р. Шуман та багатьох інших. Використовуючи агогіку, слід чітко розуміти та визначати логічну лінію розвитку основної авторської ідеї – *образ*, а також уявляти структурну будову музичного твору. Агогіка перебуває в тісному взаємозв'язку з таким елементом музичної будови, як *фразування*.

Фразування – 1. Логічна побудова музичного речення, фрази, періоду. 2. Виразне виконання музичних фраз з метою досягнення найбільш правильного розкриття образного змісту твору, що визначається логікою розвитку музичної думки [6, с. 193].

Фразування є одним із найважливіших елементів музичної виразності інструменталіста. Звертаючись до логічного розвитку музичної думки – *мелодії*, ми досить часто поділяємо її на окремі складові частини – *фрази*. Тільки за таких умов ми можемо досягти чіткої та виразної інтонації під час виконання на музичному інструменті.

Важливу роль у підготовці музичного твору до концертного виконання відіграє *інтерпретація*, оскільки вона є продуктом власного розуміння виконавцем ідеї авторського задуму.

Інтерпретація (лат. *Interpretation* – тлумачення) – художньо-звукова реалізація музичного тексту у процесі виконання, що залежить від задуму автора та індивідуальних особливостей, естетичних принципів, школи (напрямку), до яких належить виконавець [6, с. 165].

Розкриваючи названі вище поняття, слід дотримуватися основного авторського задуму композитора, а також стилевих особливостей самого музичного твору й епохи, в умовах якої він був написаний. Не розуміючи основних положень щодо стилістики написання та жанру, до яких відноситься музичний твір, існує небезпека в порушенні головної ідеї авторського задуму та неправильності його трактування.

Отже, виходячи із сказаного вище, ми бачимо, що організація індивідуальної роботи зі студентами у класі основного та додаткового інструментів оркестрової секції на факультеті мистецтв не є однорідною. Вона вимагає від викладача досить ретельного планування та індивідуального підходу до особистості студента, а саме: *урахування індивідуальних можливостей студента та загального рівня його професійної підготовки; розроблення індивідуального плану роботи щодо кожного студента окремо з урахуванням вимог кредитно-модульної системи; забезпечення матеріалом методичного характеру, необхідним для індивідуального розвитку студента та організації навчання.*

Тільки за умов розглядуваного системного підходу до організації індивідуальної роботи, встановлення тісних взаємозв'язків та додержанням чіткого порядку у виконанні проблемних питань можемо розраховувати на досягнення позитивного результату у формуванні необхідних професійних знань, умінь та навичок студента.

Література

1. **Бай Ю. Н.** Методические рекомендации по изучению дидактических принципов обучения игре на музыкальных инструментах / Ю. Н. Бай. – Мелитополь : МПИ, 1989. – 28 с.
2. **Давидов М. А.** Київська академічна школа народно-інструментального мистецтва /

М. А. Давидов. – Київ, 1998. – 224 с. **3. Крицький В. М.** Педагогічні проблеми сучасної музично-виконавської підготовки студентів мистецьких спеціальностей // Збірник науково-методичних статей Ніжинського державного університету. – Ніжин. – 2012. – Вип. 7. – С. 86–91. **4. Лёхин И. В.** Словарь иностранных слов / И. В. Лёхин, Ф. Н. Петров. – [5-е изд., стер.]. – Москва : Государственное издательство иностранных и национальных словарей, 1955. – 854 с. **5. Паньков О. С.** Питання формування виконавської майстерності в процесі навчання грі на баяні / О. С. Паньков. – Кривий Ріг, 1995. – 376 с. **6. Пляченко Т. М.** Методика роботи з музично-інструментальними колективами: навч.-метод. посіб. [для студентів мистецького факультету педагогічного університету] / Т. М. Пляченко. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2009. – 232 с. **7. Фіцула М. М.** Педагогіка : [навч. посіб.] / М. М. Фіцула. – [3-тє вид., стер.]. – Київ : Академвидав, 2009. – 560 с. (Серія «Альма-матер»). **8. Чайка В. М.** Основи дидактики : [навч. посіб.] / В. М. Чайка. – Київ : Академвидав, 2011. – 238 с. – (Серія «Альма-матер»). **9. Ястребов Ю. Г.** Школа – училище – вуз. Проблемы и перспективы / Ю. Г. Ястребов. – Владивосток, 1988. – 232 с.

УДК 37. 371. 615.1

Ліана Буданова

АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ДІАГНОСТИКИ ЯКОСТІ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ

Буданова Л. Г. Аналіз тенденцій організації та проведення діагностики якості навчальних досягнень майбутніх офіцерів.

Проаналізовано діагностику якості базових знань студентів спеціальності «Фармація» у вищих навчальних закладах зарубіжжя. Розглянуто тенденції професійної підготовки майбутніх фармацевтів й обґрунтовано шляхи її вдосконалення за умов модернізації освіти в Україні. Стратегічні орієнтири розвитку вищої фармацевтичної освіти спрямовані на підвищення якості професійної освіти, тому якість знань майбутніх фармацевтів визначається їх фундаментальністю, глибиною та затребуваністю в подальшій професійній діяльності людини. Доведено доцільність використання тестового контролю для діагностики базових знань майбутніх фармацевтів.

Ключові слова: діагностика, якість, навчальні досягнення, професійна освіта, професійна діяльність, тестовий контроль, фармацевт.

Буданова Л. Г. Анализ тенденций организации и проведения диагностики качества учебных достижений будущих фармацевтов.

Проанализирована диагностика качества базовых знаний студентов специальности «Фармация» в высших учебных заведениях зарубежья. Рассмотрены тенденции профессиональной подготовки будущих фармацевтов и обоснованы пути ее совершенствования в условиях модернизации образования в Украине. Стратегические ориентиры развития высшего фармацевтического образования направлены на повышение качества профессионального образования, поэтому качество знаний будущих фармацевтов определяется их фундаментальностью, глубиной и востребованностью в дальнейшей профессиональной деятельности человека. Доказана целесообразность использования тестового контроля для диагностики базовых знаний будущих фармацевтов.

Ключевые слова: диагностика, качество, учебные достижения, профессиональное образование, профессиональная деятельность, тестовый контроль, фармацевт.

Budanova L. G. Trends analysis of organization and performing of future pharmacists' academis achievements quality diagnostics.

Diagnostics of academis achievements quality of pharmaceutical students in foreign higher education establishments has been analyzed. It has been observed tendencies of future pharmacists'